

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

järjestö

Vastaajatahon virallinen nimi

Vapaa-ajattelijain Liitto ry

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Esa Ylikoski, pääsihteeri, Neljäs linja 1, 00530 Helsinki, p. 0504685332, esa.k.ylikoski@gmail.com

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

-

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Vainajan omaisten ja muiden läheisten tunteiden kunnioittaminen sekä sosiaalisen ja henkisen hyvinvoinnin edistäminen edellyttävät hautaustoimen siirtämistä kirkollisasioista sosiaali- ja terveystoimeen

Kuolema kuuluu sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa tulee kiinnittää huomio vainajan omaisten ja muiden läheisten tunteiden kunnioittamiseen sekä sosiaaliseen ja henkiseen hyvinvointiin liittyviin näkökohtiin. Uskonottomien ihmisoikeus- ja kulttuurijärjestönä Vapaa-ajattelijain Liitto ry esittää hautaustoimen siirtämistä kirkollisasioista

sosiaaliterveyden huollon piiriin sekä hautaustoimen sisällyttämistä sote-maakuntien tehtäviin ja järjestämistä vastuulle. Nykyinen tilanne on uskonnottomia ihmisiä syrjivä.

Taustaa

Suomessa kuolee vuosittain noin 50 000 ihmistä. Hautauksesta säädetään hautaustoimilaisissa (457/2003). Vainajan ruumiin käsittelystä on voimassa olevassa lainsäädännössä vain vähän säännöksiä. Hautaustoimilain (457/2003) 2 §:n mukaan vainajan ruumis on ilman aiheutonta viivytystä haudattava tai tuhkattava. Vainajan ruumista ja tuhkaa tulee käsitellä arvokkaalla ja vainajan muistoa kunnioittavalla tavalla. Vainajan ruumiin hautaamisessa ja tuhkaamisessa sekä tuhkan käsittelyssä tulee kunnioittaa vainajan katsomusta ja toivomuksia. Terveysturvallisuusasetuksessa (1280/1994) on eräitä säännöksiä vainajan ruumiin käsittelystä. Asetuksen 41 §:n mukaan muualla kuin sairaalan tiloissa ruumis on säilytettävä asianmukaisessa tiiviissä arkussa tai vastaavassa ennen hautaamista. Ruumiin kuljettaminen on sallittua vain siihen tarkoitukseen varatussa kulkuneuvossa.

Vainajan ruumiin käsittelyyn liittyvät seikat ovat myös merkityksellisiä ihmisarvon loukkaamattomuuden periaatteen kannalta, sillä vainajan ruumiin asianmukainen ja kunnioittava kohtelu ovat osa ihmisarvon kunnioittamisen toteutumista. Hallituksen esityksessä hautaustoimilain (HE 204/2002 vp) todetaan säännöksen suojelukohteena olevan ennen kaikkea vainajalle läheisten ihmisten tunteet ja ihmisten käsitys siitä, miten vainajiin tulee suhtautua.

Perustuslain säännös ihmisarvon loukkaamattomuudesta ulottaa täten vaikutuksensa laajemmalle kuin elossa olevien ihmisyksilöiden kohteluun. Voidaankin katsoa, että vainajan varsinaisen perusoikeussubjektin päättymisestä huolimatta, hänellä voidaan katsoa olevan perusoikeussubjektin osittain rinnastettava asema, joka aiheutuu vainajan omaisten perusoikeuksien ja ihmisarvon kunnioittamisen vaatimuksen heijastumista. Näin ollen vainajan niin sanottuja perusoikeuksia suojaamalla pyritäänkin välillisesti vahvistamaan omaisten oikeuksien toteutumista.

Hautaustoimessa vakavia syrjintäongelmia

Hautaustoimeen liittyy paitsi hautausmaiden ja krematorioiden ylläpito sekä vainajien arkkuhautauksen, tuhkauksen ja tuhkan kätkemisen käytännön organisointi myös vainajan omaisten ja muiden läheisten tunteiden kunnioittaminen, heidän sosiaalisen ja henkisen hyvinvointinsa ja terveytensä edistäminen.

Vainajien lähiomaisten henkiseen, psykososiaaliseen hyvinvointiin liittyy kysymys hautajaisista, erityisesti niiden seremoniallinen osuus sekä hautajaisten logistiikka ja infrastruktuuri hautaustoimessa. Valitettavasti uskonnottomia ja muita evankelis-luterilaiseen kirkkoon

kuulumattomia syrjitään hautaustoimessa ei-kirkollisten hautajaistilaisuuksien järjestämismahdollisuuksissa.

Hautaustoimilaki säättää yleisen hautaustoimen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien tehtäväksi. Hautaustoimen lainsäädäntöä käsitellään kirkollisasioiden kautta opetus- ja kulttuuriministeriössä, vaikka asiallisesti se kuuluisi sosiaali- ja terveysministeriön toimipiiriin. Hautaustoimea tulee alkaa tarkastella kirkollisasioiden sijaan sosiaali- ja terveydenhuollon osana vainajan omaisten psykososiaalista hyvinvointia ja terveyttä edistäen.

Hautaustoimilain mukaan evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien hautausmaat hoitavat nyt kaikille tarkoitettua ”yleistä hautaustoimea”. Hautausmaiden tai niiden krematorioiden kappelit ovat sijaintinsa vuoksi logistisesti luontevia paikkoja hautajaistilaisuuksiin, joissa vainaja on arkussa ennen tuhkausta tai arkkuhautausta. Silti seurakunnat voivat nyt vapaasti - käytännössä mielivaltaisesti - päättää, saako heidän hautausmaansa tai krematorionsa kappelissa järjestää ei-kirkollisia hautajaistilaisuuksia (saattotilaisuuksia, jossa vainaja on vielä arkussa) vai ei.

Eri hautausmaiden ja krematorioiden sisätilassa, kappelissa joko voidaan tai ei voida pitää ei-uskonnollinen hautajaistilaisuus, jossa vainaja on arkussa. Helsinki KYLLÄ, Espoo EI, Vantaa KYLLÄ, Kerava EI, Nurmijärvi KYLLÄ, Tuusula EI, Hyvinkää KYLLÄ, Järvenpää EI, Riihimäki KYLLÄ, Lahti EI, Kotka KYLLÄ, Lappeenranta EI, Tampere KYLLÄ, Jyväskylä EI, Turku KYLLÄ, Pori EI, jne. Kaksijakoisuus kattaa koko maan: monissa kunnissa uskonnotonta hautajaistilaisuutta seurakunnan hautausmaan tai krematorion kappelissa ei saa pitää samalla kun toisissa kunnissa uskonnoton hautajaistilaisuus voidaan pitää seurakunnan hautausmaan tai krematorion kappelissa.

Tällainen epämääräinen tilanne heikentää ihmisten henkistä hyvinvointia eikä kunnioita surevien tunteita. Se voi aiheuttaa ahdistusta myös kuolemaansa lähestymässä oleville ihmisille, ja se aiheuttaa ahdistusta sekä käytännön ongelmia vainajan omaisille ja muille läheisille muutenkin kuormittavassa tilanteessa. Kappelin käyttökielto voi myös tulla yllätyksenä omaisille. Erityisesti kun vainaja tuhkataan, hautajaistilaisuuden pitäminen ennen tuhkausta on hankalaa, jos uskonnollisesti neutraalia hautajaistilaisuuden pitopaikkaa ei ole tarjolla eikä edes seurakunnan kappelia saa käyttää. Eikä arkkuhautauksissakaan hautajaistilaisuuden pitäminen ulkosalla haudan äärellä seisten ole ihmisten yhdenvertaisen kohtelun mukainen käytäntö, vaikka sää suosisikin.

Kuolemantapaus muodostaa psykososiaalisen riskin ja henkisen kuormituksen monen ikäisille vainajan omaisille ja ystäville, lapset ja nuoret mukaan lukien, ja julkisen vallan tulee turvata, että siihen ei muun kuorman lisäksi enää tule syrjinnän kokemuksia uskonnollisen tai uskonnottoman vakaumuksen perusteella. Tämän vuoksi hautaustoimen ei tule olla julkiselle vallalle vain kirkollisia vaan sosiaali- ja terveydenhuoltoon kuuluva asia. Hautaustoimen sääntely ja kehittäminen tulee siirtää sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön piiriin.

Kehittämistoimia tarvitaan

Tuhkausten yhä lisääntyessä krematorioiden määrää tulisi lisätä eri puolilla Suomea, ja uusien krematorioiden yhteydessä tulisi olla tunnustuksettomat/monikäyttöiset, riittävän suuret seremoniatilat. Samaan aikaan myös sairaaloiden yhteyteen on perusteltua alkaa järjestää nykyistä laajempia, monikäyttöisiä tiloja ei-kirkollisia saattotilaisuuksia varten. Hautajaiskulttuuri monipuolistuu. Monikäyttöisten tilojen sisustusta ja koristeluja pitäisi voida muuttaa vainajan katsomusta kunnioittavalla tavalla. Hautaustoimea ei voida enää hoitaa vain evankelis-luterilaisen kirkon hautausmaiden ja krematorioiden kautta.

Hautaustoimea tulee alkaa tarkastella sosiaali- ja terveydenhuollon osana vainajan omaisten ja muiden läheisten tunteiden kunnioittamista sekä psykososiaalista hyvinvointia ja terveyttä edistäen. Hautaustoimi tulee liittää myös sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmän uudistamiseen. Ev.-lut. kirkko saa nyt valtion budjetista rahoitusta 116 miljoonaa euroa, joista yli 100 miljoonaa käytetään hautaustoimeen.

Hautaustoimen järjestämisvastuu olisi perusteltua ottaa lähtökohtaisesti julkiselle vallalle, sosiaali- ja terveydenhuollon piiriin ja myös uusille sote-maakunnille.

Julkisen vallan itse hoitamien hautausmaiden, krematorioiden ja seremoniatilojen palvelujen lisäksi voisi jatkossa olla mahdollisuus uskonnollisten ja uskonnottomien yhteisöjen julkisella rahoituksella hoitamille hautausmaille. Kaikkien hautausmaiden ei tulevaisuudessa tarvitse tarjota arkkuhautausmahdollisuutta. Myös Vapaa-ajattelijain yhdistysten perustamille ja ylläpitämille hautausmaille tulisi alkaa myöntää rahoitusta; niiden avustamisen puuttuminen koetaan nyt syrjivänä.

Palveluiden tuottajana voisivat jatkossakin olla myös seurakuntien hautausmaat. Niiden saaman rahoituksen tai palveluiden hinnan tulisi kuitenkin riippua siitä, tarjoavatko ne palveluja kaikille myös hautajaistilaisuuden pitämiseen kappelissaan tai vastaavassa sisätilassa ennen tuhkausta tai arkkuhautauksia vai rajoittavatko ne näiden lämpimien tilojen käytön vain omaan jäseniinsä. Seurakuntien hautaustoimeen saama rahoitus on tätä nykyä noin 20/euroa/kuntalainen/vuosi riippumatta siitä, sallivatko ne kappeliensa käytön ei-kirkollisiin tilaisuuksiin vai ei.

Selvyyden vuoksi on syytä mainita, että erillisen muistotilaisuuden järjestämiseen varsinaisen hautauksen tai tuhkaukseen jättämisen jälkeen on erilaisia pitopaikkoja; esille nostettu ongelma koskee jäähyväis-/saattotilaisuuksia, joissa vainaja on arkussa ennen tuhkausta tai hautausta.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

-

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

-

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

ei kantaa

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

kyllä pääosin

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

ei kantaa

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei kantaa

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

ei kantaa

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

2 Luku, Sote-maakunnan tehtävät ja järjestämisvastuu, 6 § Sote-maakunnan tehtävät. "Sote-maakunta järjestää sille lailla säädetyt tehtävät."

Lakisääteisiin tehtäviin tulee liittää hautaustoimi alle esitetyin perustein:

Vainajan omaisten ja muiden läheisten tunteiden kunnioittaminen sekä sosiaalisen ja henkisen hyvinvoinnin edistäminen edellyttävät hautaustoimen siirtämistä kirkollisasioista sosiaali- ja terveystoimeen

Kuolema kuuluu sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa tulee kiinnittää huomio vainajan omaisten ja muiden läheisten tunteiden kunnioittamiseen sekä sosiaaliseen ja henkiseen hyvinvointiin liittyviin näkökohtiin. Uskonottomien ihmisoikeus- ja kulttuurijärjestönä Vapaa-ajattelijain Liitto ry esittää hautaustoimen siirtämistä kirkollisasioista sosiaaliterveyden huollon piiriin sekä hautaustoimen sisällyttämistä sote-maakuntien tehtäviin ja järjestämisvastuulle. Nykyinen tilanne on uskonottomia ihmisiä syrjivä.

Taustaa

Suomessa kuolee vuosittain noin 50 000 ihmistä. Hautauksesta säädetään hautaustoimilaisissa (457/2003). Vainajan ruumiin käsittelystä on voimassa olevassa lainsäädännössä vain vähän säännöksiä. Hautaustoimilain (457/2003) 2 §:n mukaan vainajan ruumis on ilman aiheutonta viivytystä haudattava tai tuhkattava. Vainajan ruumista ja tuhkaa tulee käsitellä arvokkaalla ja vainajan muistoa kunnioittavalla tavalla. Vainajan ruumiin hautaamisessa ja tuhkaamisessa sekä tuhkan käsittelystä tulee kunnioittaa vainajan katsomusta ja toivomuksia. Terveystoimilain (1280/1994) on eräitä säännöksiä vainajan ruumiin käsittelystä. Asetuksen 41 §:n mukaan muualla kuin sairaalan tiloissa ruumis on säilytettävä asianmukaisessa tiiviissä arkussa tai vastaavassa ennen hautaamista. Ruumiin kuljettaminen on sallittua vain siihen tarkoitukseen varatussa kulkuneuvossa.

Vainajan ruumiin käsittelyyn liittyvät seikat ovat myös merkityksellisiä ihmisarvon loukkaamattomuuden periaatteen kannalta, sillä vainajan ruumiin asianmukainen ja kunnioittava kohtelu ovat osa ihmisarvon kunnioittamisen toteutumista. Hallituksen esityksessä hautaustoimilain (HE 204/2002 vp) todetaan säännöksen suojelukohteena olevan ennen kaikkea vainajalle läheisten ihmisten tunteet ja ihmisten käsitys siitä, miten vainajiin tulee suhtautua.

Perustuslain säännös ihmisarvon loukkaamattomuudesta ulottaa täten vaikutuksensa laajemmalle kuin elossa olevien ihmisyksilöiden kohteluun. Voidaankin katsoa, että vainajan varsinaisen perusoikeussubjektiuden päättymisestä huolimatta, hänellä voidaan katsoa olevan perusoikeussubjektiuteen osittain rinnastettava asema, joka aiheutuu vainajan omaisten perusoikeuksien ja ihmisarvon kunnioittamisen vaatimuksen heijastumista. Näin ollen vainajan niin sanottuja perusoikeuksia suojaamalla pyritäänkin välillisesti vahvistamaan omaisten oikeuksien toteutumista.

Hautaustoimessa vakavia syrjäntäongelmia

Hautaustoimeen liittyy paitsi hautausmaiden ja krematorioiden ylläpito sekä vainajien arkkuhautauksen, tuhkauksen ja tuhkan kätkemisen käytännön organisointi myös vainajan omaisten ja muiden läheisten tunteiden kunnioittaminen, heidän sosiaalisen ja henkisen hyvinvointinsa ja terveytensä edistäminen.

Vainajien lähiomaisten henkiseen, psykososiaaliseen hyvinvointiin liittyy kysymys hautajaisista, erityisesti niiden seremoniallinen osuus sekä hautajaisten logistiikka ja infrastruktuuri hautaustoimessa. Valitettavasti uskonnottomia ja muita evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuulumattomia syrjitään hautaustoimessa ei-kirkollisten hautajaistilaisuuksien järjestämismahdollisuuksissa.

Hautaustoimilaki säätelee yleisen hautaustoimen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien tehtäväksi. Hautaustoimen lainsäädäntöä käsitellään kirkollisasioiden kautta opetus- ja kulttuuriministeriössä, vaikka asiallisesti se kuuluisi sosiaali- ja terveysministeriön toimipiiriin. Hautaustoimea tulee alkaa tarkastella kirkollisasioiden sijaan sosiaali- ja terveydenhuollon osana vainajan omaisten psykososiaalista hyvinvointia ja terveyttä edistää.

Hautaustoimilain mukaan evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien hautausmaat hoitavat nyt kaikille tarkoitettua ”yleistä hautaustoimea”. Hautausmaiden tai niiden krematorioiden kappelit ovat sijaintinsa vuoksi logistisesti luontevia paikkoja hautajaistilaisuuksiin, joissa vainaja on arkussa ennen tuhkausta tai arkkuhautausta. Silti seurakunnat voivat nyt vapaasti - käytännössä mielivaltaisesti - päättää, saako heidän hautausmaansa tai krematorionsa kappelissa järjestää ei-kirkollisia hautajaistilaisuuksia (saattotilaisuuksia, jossa vainaja on vielä arkussa) vai ei.

Eri hautausmaiden ja krematorioiden sisätilassa, kappelissa joko voidaan tai ei voida pitää ei-uskonnollinen hautajaistilaisuus, jossa vainaja on arkussa. Helsinki KYLLÄ, Espoo EI, Vantaa KYLLÄ, Kerava EI, Nurmijärvi KYLLÄ, Tuusula EI, Hyvinkää KYLLÄ, Järvenpää EI, Riihimäki KYLLÄ, Lahti EI, Kotka KYLLÄ, Lappeenranta EI, Tampere KYLLÄ, Jyväskylä EI, Turku KYLLÄ, Pori EI, jne. Kaksijakoisuus kattaa koko maan: monissa kunnissa uskonnotonta hautajaistilaisuutta seurakunnan hautausmaan tai krematorion kappelissa ei saa pitää samalla kun toisissa kunnissa uskonnoton hautajaistilaisuus voidaan pitää seurakunnan hautausmaan tai krematorion kappelissa.

Tällainen epämääräinen tilanne heikentää ihmisten henkistä hyvinvointia eikä kunnioita surevien tunteita. Se voi aiheuttaa ahdistusta myös kuolemaansa lähestymässä oleville ihmisille, ja se aiheuttaa ahdistusta sekä käytännön ongelmia vainajan omaisille ja muille läheisille muutenkin kuormittavassa tilanteessa. Kappelin käyttökielto voi myös tulla yllätyksenä omaisille. Erityisesti kun vainaja tuhkataan, hautajaistilaisuuden pitäminen ennen tuhkausta on hankalaa, jos uskonnollisesti neutraalia hautajaistilaisuuden pitopaikkaa ei ole tarjolla eikä edes seurakunnan kappelia saa

käyttää. Eikä arkkuhautauksissakaan hautajaistilaisuuden pitäminen ulkosalla haudan äärellä seisten ole ihmisten yhdenvertaisen kohtelun mukainen käytäntö, vaikka sää suosisikin.

Kuolemantapaus muodostaa psykososiaalisen riskin ja henkisen kuormituksen monen ikäisille vainajan omaisille ja ystäville, lapset ja nuoret mukaan lukien, ja julkisen vallan tulee turvata, että siihen ei muun kuorman lisäksi enää tule syrjinnän kokemuksia uskonnollisen tai uskonnottoman vakaumuksen perusteella. Tämän vuoksi hautaustoimen ei tule olla julkiselle vallalle vain kirkollisia vaan sosiaali- ja terveydenhuoltoon kuuluva asia. Hautaustoimen sääntely ja kehittäminen tulee siirtää sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön piiriin.

Kehittämistoimia tarvitaan

Tuhkausten yhä lisääntyessä krematorioiden määrää tulisi lisätä eri puolilla Suomea, ja uusien krematorioiden yhteydessä tulisi olla tunnustuksettomat/monikäyttöiset, riittävän suuret seremoniatilat. Samaan aikaan myös sairaaloiden yhteyteen on perusteltua alkaa järjestää nykyistä laajempia, monikäyttöisiä tiloja ei-kirkollisia saattotilaisuuksia varten. Hautajaiskulttuuri monipuolistuu. Monikäyttöisten tilojen sisustusta ja koristeluja pitäisi voida muuttaa vainajan katsomusta kunnioittavalla tavalla. Hautaustoimea ei voida enää hoitaa vain evankelis-luterilaisen kirkon hautausmaiden ja krematorioiden kautta.

Hautaustoimea tulee alkaa tarkastella sosiaali- ja terveydenhuollon osana vainajan omaisten ja muiden läheisten tunteiden kunnioittamista sekä psykososiaalista hyvinvointia ja terveyttä edistäen. Hautaustoimi tulee liittää myös sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmän uudistamiseen. Ev.-lut. kirkko saa nyt valtion budjetista rahoitusta 116 miljoonaa euroa, joista yli 100 miljoonaa käytetään hautaustoimeen.

Hautaustoimen järjestämisvastuu olisi perusteltua ottaa lähtökohtaisesti julkiselle vallalle, sosiaali- ja terveydenhuollon piiriin ja myös uusille sote-maakunnille.

Julkisen vallan itse hoitamien hautausmaiden, krematorioiden ja seremoniatilojen palvelujen lisäksi voisi jatkossa olla mahdollisuus uskonnollisten ja uskonnottomien yhteisöjen julkisella rahoituksella hoitamille hautausmaille. Kaikkien hautausmaiden ei tulevaisuudessa tarvitse tarjota arkkuhautausmahdollisuutta. Myös Vapaa-ajattelijain yhdistysten perustamille ja ylläpitämille hautausmaille tulisi alkaa myöntää rahoitusta; niiden avustamisen puuttuminen koetaan nyt syrjivänä.

Palveluiden tuottajana voisivat jatkossakin olla myös seurakuntien hautausmaat. Niiden saaman rahoituksen tai palveluiden hinnan tulisi kuitenkin riippua siitä, tarjoavatko ne palveluja kaikille myös

hautajaistilaisuuden pitämiseen kappelissaan tai vastaavassa sisätilassa ennen tuhkausta tai arkkuhautausta vai rajoittavatko ne näiden lämpimien tilojen käytön vain omiin jäseniinsä. Seurakuntien hautaustoimeen saama rahoitus on tätä nykyä noin 20/euroa/kuntalainen/vuosi riippumatta siitä, sallivatko ne kappelien käytön ei-kirkollisiin tilaisuuksiin vai ei.

Selvytyden vuoksi on syytä mainita, että erillisen muistotilaisuuden järjestämiseen varsinaisen hautauksen tai tuhkauksen jättämisen jälkeen on erilaisia pitopaikkoja; esille nostettu ongelma koskee jäähyväis-/saattotilaisuuksia, joissa vainaja on arkussa ennen tuhkausta tai hautausta.

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Viittaamme kysymysten 1 ja 10 pitkään vastaukseen.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

ei kantaa

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveystalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

ei kantaa

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

kyllä pääosin

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei kantaa

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei kantaa

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

ei kantaa

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei kantaa

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

ei kantaa

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

ei kantaa

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

-

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

6 § ja 7 §. Vainajan omaisten ja muiden läheisten tunteiden kunnioittaminen sekä sosiaalisen ja henkisen hyvinvoinnin edistäminen edellyttävät hautaustoimen siirtämistä kirkollisasioista sosiaali- ja terveystoimeen

Kuolema kuuluu sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa tulee kiinnittää huomio vainajan omaisten ja muiden läheisten tunteiden kunnioittamiseen sekä sosiaaliseen ja henkiseen hyvinvointiin liittyviin näkökohtiin. Uskonottomien ihmisoikeus- ja kulttuurijärjestönä Vapaa-ajattelijain Liitto ry esittää hautaustoimen siirtämistä kirkollisasioista sosiaaliterveyden huollon piiriin sekä hautaustoimen sisällyttämistä sote-maakuntien tehtäviin ja järjestämisvastuulle.

Taustaa

Suomessa kuolee vuosittain noin 50 000 ihmistä. Hautauksesta säädetään hautaustoimilaissa (457/2003). Vainajan ruumiin käsittelystä on voimassa olevassa lainsäädännössä vain vähän säännöksiä. Hautaustoimilain (457/2003) 2 §:n mukaan vainajan ruumis on ilman aiheutonta viivytystä haudattava tai tuhkattava. Vainajan ruumista ja tuhkaa tulee käsitellä arvokkaalla ja vainajan muistoa kunnioittavalla tavalla. Vainajan ruumiin hautaamisessa ja tuhkaamisessa sekä tuhkan käsittelyssä tulee kunnioittaa vainajan katsomusta ja toivomuksia. Terveystoimilain (1280/1994) on eräitä säännöksiä vainajan ruumiin käsittelystä. Asetuksen 41 §:n mukaan muualla kuin sairaalan tiloissa ruumis on säilytettävä asianmukaisessa tiiviissä arkussa tai vastaavassa ennen hautaamista. Ruumiin kuljettaminen on sallittua vain siihen tarkoitukseen varatussa kulkuneuvossa.

Vainajan ruumiin käsittelyyn liittyvät seikat ovat myös merkityksellisiä ihmisarvon loukkaamattomuuden periaatteen kannalta, sillä vainajan ruumiin asianmukainen ja kunnioittava kohtelu ovat osa ihmisarvon kunnioittamisen toteutumista. Hallituksen esityksessä hautaustoimilaksi (HE 204/2002 vp) todetaan säännöksen suojelukohteena olevan ennen kaikkea vainajalle läheisten ihmisten tunteet ja ihmisten käsitys siitä, miten vainajiin tulee suhtautua.

Perustuslain säännös ihmisarvon loukkaamattomuudesta ulottaa täten vaikutuksensa laajemmalle kuin elossa olevien ihmisyksilöiden kohteluun. Voidaankin katsoa, että vainajan varsinaisen perusoikeussubjektiuden päättymisestä huolimatta, hänellä voidaan katsoa olevan perusoikeussubjektiuteen osittain rinnastettava asema, joka aiheutuu vainajan omaisten perusoikeuksien ja ihmisarvon kunnioittamisen vaatimuksen heijastumista. Näin ollen vainajan niin sanottuja perusoikeuksia suojaamalla pyritäänkin välillisesti vahvistamaan omaisten oikeuksien toteutumista.

Hautaustoimessa vakavia syrjintäongelmia

Hautaustoimeen liittyy paitsi hautausmaiden ja krematorioiden ylläpito sekä vainajien arkkuhautauksen, tuhkauksen ja tuhkan kätkemisen käytännön organisointi myös vainajan omaisten ja muiden läheisten tunteiden kunnioittaminen, heidän sosiaalisen ja henkisen hyvinvointinsa ja terveytensä edistäminen.

Vainajien lähiomaisten henkiseen, psykososiaaliseen hyvinvointiin liittyy kysymys hautajaisista, erityisesti niiden seremoniallinen osuus sekä hautajaisten logistiikka ja infrastruktuuri hautaustoimessa. Valitettavasti uskonnottomia ja muita evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuulumattomia syrjitään hautaustoimessa ei-kirkollisten hautajaistilaisuuksien järjestämismahdollisuuksissa.

Hautaustoimilaki säättää yleisen hautaustoimen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien tehtäväksi. Hautaustoimen lainsäädäntöä käsitellään kirkollisasioiden kautta opetus- ja kulttuuriministeriössä, vaikka asiallisesti se kuuluisi sosiaali- ja terveysministeriön toimipiiriin. Hautaustoimea tulee alkaa tarkastella kirkollisasioiden sijaan sosiaali- ja terveydenhuollon osana vainajan omaisten psykososiaalista hyvinvointia ja terveyttä edistäen.

Hautaustoimilain mukaan evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien hautausmaat hoitavat nyt kaikille tarkoitettua ”yleistä hautaustoimea”. Hautausmaiden tai niiden krematorioiden kappelit ovat sijaintinsa vuoksi logistisesti luontevia paikkoja hautajaistilaisuuksiin, joissa vainaja on arkussa ennen tuhkausta tai arkkuhautausta. Silti seurakunnat voivat nyt vapaasti - käytännössä mielivaltaisesti - päättää, saako heidän hautausmaansa tai krematorionsa kappelissa järjestää ei-kirkollisia hautajaistilaisuuksia (saattotilaisuuksia, jossa vainaja on vielä arkussa) vai ei.

Eri hautausmaiden ja krematorioiden sisätilassa, kappelissa joko voidaan tai ei voida pitää ei-uskonnollinen hautajaistilaisuus, jossa vainaja on arkussa. Helsinki KYLLÄ, Espoo EI, Vantaa KYLLÄ,

Kerava EI, Nurmijärvi KYLLÄ, Tuusula EI, Hyvinkää KYLLÄ, Järvenpää EI, Riihimäki KYLLÄ, Lahti EI, Kotka KYLLÄ, Lappeenranta EI, Tampere KYLLÄ, Jyväskylä EI, Turku KYLLÄ, Pori EI, jne. Kaksijakoisuus kattaa koko maan: monissa kunnissa uskonnotonta hautajaistilaisuutta seurakunnan hautausmaan tai krematorion kappelissa ei saa pitää samalla kun toisissa kunnissa uskonnoton hautajaistilaisuus voidaan pitää seurakunnan hautausmaan tai krematorion kappelissa.

Tällainen epämääräinen tilanne heikentää ihmisten henkistä hyvinvointia eikä kunnioita surevien tunteita. Se voi aiheuttaa ahdistusta myös kuolemaansa lähestymässä oleville ihmisille, ja se aiheuttaa ahdistusta sekä käytännön ongelmia vainajan omaisille ja muille läheisille muutenkin kuormittavassa tilanteessa. Kappelin käyttökielto voi myös tulla yllätyksenä omaisille. Erityisesti kun vainaja tuhkataan, hautajaistilaisuuden pitäminen ennen tuhkausta on hankalaa, jos uskonnollisesti neutraalia hautajaistilaisuuden pitopaikkaa ei ole tarjolla eikä edes seurakunnan kappelia saa käyttää. Eikä arkkuhautauksissakaan hautajaistilaisuuden pitäminen ulkosalla haudan äärellä seisten ole ihmisten yhdenvertaisen kohtelun mukainen käytäntö, vaikka sää suosisikin.

Kuolemantapaus muodostaa psykososiaalisen riskin ja henkisen kuormituksen monen ikäisille vainajan omaisille ja ystäville, lapset ja nuoret mukaan lukien, ja julkisen vallan tulee turvata, että siihen ei muun kuorman lisäksi enää tule syrjinnän kokemuksia uskonnollisen tai uskonottoman vakaumuksen perusteella. Tämän vuoksi hautaustoimen ei tule olla julkiselle vallalle vain kirkollisia vaan sosiaali- ja terveydenhuoltoon kuuluva asia. Hautaustoimen sääntely ja kehittäminen tulee siirtää sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön piiriin.

Kehittämistoimia tarvitaan

Tuhkausten yhä lisääntyessä krematorioiden määrää tulisi lisätä eri puolilla Suomea, ja uusien krematorioiden yhteydessä tulisi olla tunnustuksettomat/monikäyttöiset, riittävän suuret seremoniatilat. Samaan aikaan myös sairaaloiden yhteyteen on perusteltua alkaa järjestää nykyistä laajempia, monikäyttöisiä tiloja ei-kirkollisia saattotilaisuuksia varten. Hautajaiskulttuuri monipuolistuu. Monikäyttöisten tilojen sisustusta ja koristeluja pitäisi voida muuttaa vainajan katsomusta kunnioittavalla tavalla. Hautaustoimea ei voida enää hoitaa vain evankelis-luterilaisen kirkon hautausmaiden ja krematorioiden kautta.

Hautaustoimea tulee alkaa tarkastella sosiaali- ja terveydenhuollon osana vainajan omaisten ja muiden läheisten tunteiden kunnioittamista sekä psykososiaalista hyvinvointia ja terveyttä edistäen. Hautaustoimi tulee liittää myös sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmän uudistamiseen. Ev.-lut. kirkko saa nyt valtion budjetista rahoitusta 116 miljoonaa euroa, joista yli 100 miljoonaa käytetään hautaustoimeen.

Hautaustoimen järjestämistä vastuu olisi perusteltua ottaa lähtökohtaisesti julkiselle vallalle, sosiaali- ja terveydenhuollon piiriin ja myös uusille sote-maakunnille.

Julkisen vallan itse hoitamien hautausmaiden, krematorioiden ja seremoniatilojen palvelujen lisäksi voisi jatkossa olla mahdollisuus uskonnollisten ja uskonnottomien yhteisöjen julkisella rahoituksella hoitamille hautausmaille. Kaikkien hautausmaiden ei tulevaisuudessa tarvitse tarjota arkkuhautausmahdollisuutta. Myös Vapaa-ajattelijain yhdistysten perustamille ja ylläpitämille hautausmaille tulisi alkaa myöntää rahoitusta; niiden avustamisen puuttuminen koetaan nyt syrjivänä.

Palveluiden tuottajana voisivat jatkossakin olla myös seurakuntien hautausmaat. Niiden saaman rahoituksen tai palveluiden hinnan tulisi kuitenkin riippua siitä, tarjoavatko ne palveluja kaikille myös hautajaistilaisuuden pitämiseen kappelissaan tai vastaavassa sisätilassa ennen tuhkausta tai arkkuhautausta vai rajoittavatko ne näiden lämpimien tilojen käytön vain omiin jäseniinsä. Seurakuntien hautaustoimeen saama rahoitus on tätä nykyä noin 20/euroa/kuntalainen/vuosi riippumatta siitä, sallivatko ne kappelien käytön ei-kirkollisiin tilaisuuksiin vai ei.

Selvyyden vuoksi on syytä mainita, että erillisen muistotilaisuuden järjestämiseen varsinaisen hautauksen tai tuhkaukseen jättämisen jälkeen on erilaisia pitopaikkoja; esille nostettu ongelma koskee jäähyväis-/saattotilaisuuksia, joissa vainaja on arkussa ennen tuhkausta tai hautausta.

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Vainajan omaisten ja muiden läheisten tunteiden kunnioittaminen sekä sosiaalisen ja henkisen hyvinvoinnin edistäminen edellyttävät hautaustoimen siirtämistä kirkollisasioista sosiaali- ja terveystoimeen

Kuolema kuuluu sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa tulee kiinnittää huomio vainajan omaisten ja muiden läheisten tunteiden kunnioittamiseen sekä sosiaaliseen ja henkiseen hyvinvointiin liittyviin näkökohtiin. Uskonnottomien ihmisoikeus- ja kulttuurijärjestönä Vapaa-ajattelijain Liitto ry esittää hautaustoimen siirtämistä kirkollisasioista sosiaaliterveyden huollon piiriin sekä hautaustoimen sisällyttämistä sote-maakuntien tehtäviin ja järjestämisvastuulle.

Taustaa

Suomessa kuolee vuosittain noin 50 000 ihmistä. Hautauksesta säädetään hautaustoimilaisissa (457/2003). Vainajan ruumiin käsittelystä on voimassa olevassa lainsäädännössä vain vähän säännöksiä. Hautaustoimilain (457/2003) 2 §:n mukaan vainajan ruumis on ilman aiheetonta viivytystä haudattava tai tuhkattava. Vainajan ruumista ja tuhkaa tulee käsitellä arvokkaalla ja vainajan muistoa kunnioittavalla tavalla. Vainajan ruumiin hautaamisessa ja tuhkaamisessa sekä tuhkan käsittelyssä tulee kunnioittaa vainajan katsomusta ja toivomuksia. Terveystoimilain (1280/1994) on eräitä säännöksiä vainajan ruumiin käsittelystä. Asetuksen 41 §:n mukaan muualla kuin sairaalan tiloissa ruumis on säilytettävä asianmukaisessa

tiivissä arkussa tai vastaavassa ennen hautaamista. Ruumiin kuljettaminen on sallittua vain siihen tarkoitukseen varatussa kulkuneuvossa.

Vainajan ruumiin käsittelyyn liittyvät seikat ovat myös merkityksellisiä ihmisarvon loukkaamattomuuden periaatteen kannalta, sillä vainajan ruumiin asianmukainen ja kunnioittava kohtelu ovat osa ihmisarvon kunnioittamisen toteutumista. Hallituksen esityksessä hautaustoimilaksi (HE 204/2002 vp) todetaan säännöksen suojelukohteena olevan ennen kaikkea vainajalle läheisten ihmisten tunteet ja ihmisten käsitys siitä, miten vainajiin tulee suhtautua.

Perustuslain säännös ihmisarvon loukkaamattomuudesta ulottaa täten vaikutuksensa laajemmalle kuin elossa olevien ihmisyksilöiden kohteluun. Voidaankin katsoa, että vainajan varsinaisen perusoikeussubjektiuden päättymisestä huolimatta, hänellä voidaan katsoa olevan perusoikeussubjektiuteen osittain rinnastettava asema, joka aiheutuu vainajan omaisten perusoikeuksien ja ihmisarvon kunnioittamisen vaatimuksen heijastumista. Näin ollen vainajan niin sanottuja perusoikeuksia suojaamalla pyritäänkin välillisesti vahvistamaan omaisten oikeuksien toteutumista.

Hautaustoimessa vakavia syrjintäongelmia

Hautaustoimeen liittyy paitsi hautausmaiden ja krematorioiden ylläpito sekä vainajien arkkuhautauksen, tuhkauksen ja tuhkan kätkemisen käytännön organisointi myös vainajan omaisten ja muiden läheisten tunteiden kunnioittaminen, heidän sosiaalisen ja henkisen hyvinvointinsa ja terveytensä edistäminen.

Vainajien lähiomaisten henkiseen, psykososiaaliseen hyvinvointiin liittyy kysymys hautajaisista, erityisesti niiden seremoniallinen osuus sekä hautajaisten logistiikka ja infrastruktuuri hautaustoimessa. Valitettavasti uskonnottomia ja muita evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuulumattomia syrjitään hautaustoimessa ei-kirkollisten hautajaistilaisuuksien järjestämismahdollisuuksissa.

Hautaustoimilaki säätää yleisen hautaustoimen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien tehtäväksi. Hautaustoimen lainsäädäntöä käsitellään kirkollisasioiden kautta opetus- ja kulttuuriministeriössä, vaikka asiallisesti se kuuluisi sosiaali- ja terveysministeriön toimipiiriin. Hautaustoimea tulee alkaa tarkastella kirkollisasioiden sijaan sosiaali- ja terveydenhuollon osana vainajan omaisten psykososiaalista hyvinvointia ja terveyttä edistäen.

Hautaustoimilain mukaan evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien hautausmaat hoitavat nyt kaikille tarkoitettua ”yleistä hautaustoimea”. Hautausmaiden tai niiden krematorioiden kappelit ovat sijaintinsa vuoksi logistisesti luontevia paikkoja hautajaistilaisuuksiin, joissa vainaja on arkussa ennen tuhkausta tai arkkuhautausta. Silti seurakunnat voivat nyt vapaasti - käytännössä mielivaltaisesti - päättää, saako heidän hautausmaansa tai krematorionsa kappelissa järjestää ei-kirkollisia hautajaistilaisuuksia (saattotilaisuuksia, jossa vainaja on vielä arkussa) vai ei.

Eri hautausmaiden ja krematorioiden sisätilassa, kappelissa joko voidaan tai ei voida pitää ei-uskonnollinen hautajaistilaisuus, jossa vainaja on arkussa. Helsinki KYLLÄ, Espoo EI, Vantaa KYLLÄ, Kerava EI, Nurmijärvi KYLLÄ, Tuusula EI, Hyvinkää KYLLÄ, Järvenpää EI, Riihimäki KYLLÄ, Lahti EI, Kotka KYLLÄ, Lappeenranta EI, Tampere KYLLÄ, Jyväskylä EI, Turku KYLLÄ, Pori EI, jne. Kaksijakoisuus kattaa koko maan: monissa kunnissa uskonnotonta hautajaistilaisuutta seurakunnan hautausmaan tai krematorion kappelissa ei saa pitää samalla kun toisissa kunnissa uskonnoton hautajaistilaisuus voidaan pitää seurakunnan hautausmaan tai krematorion kappelissa.

Tällainen epämääräinen tilanne heikentää ihmisten henkistä hyvinvointia eikä kunnioita surevien tunteita. Se voi aiheuttaa ahdistusta myös kuolemaansa lähestymässä oleville ihmisille, ja se aiheuttaa ahdistusta sekä käytännön ongelmia vainajan omaisille ja muille läheisille muutenkin kuormittavassa tilanteessa. Kappelin käyttökielto voi myös tulla yllätyksenä omaisille. Erityisesti kun vainaja tuhkataan, hautajaistilaisuuden pitäminen ennen tuhkausta on hankalaa, jos uskonnollisesti neutraalia hautajaistilaisuuden pitopaikkaa ei ole tarjolla eikä edes seurakunnan kappelia saa käyttää. Eikä arkkuhautauksissakaan hautajaistilaisuuden pitäminen ulkosalla haudan äärellä seisten ole ihmisten yhdenvertaisen kohtelun mukainen käytäntö, vaikka sää suosisikin.

Kuolemantapaus muodostaa psykososiaalisen riskin ja henkisen kuormituksen monen ikäisille vainajan omaisille ja ystäville, lapset ja nuoret mukaan lukien, ja julkisen vallan tulee turvata, että siihen ei muun kuorman lisäksi enää tule syrjinnän kokemuksia uskonnollisen tai uskonnottoman vakaumuksen perusteella. Tämän vuoksi hautaustoimen ei tule olla julkiselle vallalle vain kirkollisia vaan sosiaali- ja terveydenhuoltoon kuuluva asia. Hautaustoimen sääntely ja kehittäminen tulee siirtää sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön piiriin.

Kehittämistoimia tarvitaan

Tuhkausten yhä lisääntyessä krematorioiden määrää tulisi lisätä eri puolilla Suomea, ja uusien krematorioiden yhteydessä tulisi olla tunnustuksettomat/monikäyttöiset, riittävän suuret seremoniatilat. Samaan aikaan myös sairaaloiden yhteyteen on perusteltua alkaa järjestää nykyistä laajempia, monikäyttöisiä tiloja ei-kirkollisia saattotilaisuuksia varten. Hautajaiskulttuuri monipuolistuu. Monikäyttöisten tilojen sisustusta ja koristeluja pitäisi voida muuttaa vainajan katsomusta kunnioittavalla tavalla. Hautaustoimea ei voida enää hoitaa vain evankelis-luterilaisen kirkon hautausmaiden ja krematorioiden kautta.

Hautaustoimea tulee alkaa tarkastella sosiaali- ja terveydenhuollon osana vainajan omaisten ja muiden läheisten tunteiden kunnioittamista sekä psykososiaalista hyvinvointia ja terveyttä edistäen. Hautaustoimi tulee liittää myös sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmän uudistamiseen. Ev.-lut. kirkko saa nyt valtion budjetista rahoitusta 116 miljoonaa euroa, joista yli 100 miljoonaa käytetään hautaustoimeen.

Hautaustoimen järjestämisvastuu olisi perusteltua ottaa lähtökohtaisesti julkiselle vallalle, sosiaali- ja terveydenhuollon piiriin ja myös uusille sote-maakunnille.

Julkisen vallan itse hoitamien hautausmaiden, krematorioiden ja seremoniatilojen palvelujen lisäksi voisi jatkossa olla mahdollisuus uskonnollisten ja uskonnottomien yhteisöjen julkisella rahoituksella hoitamille hautausmaille. Kaikkien hautausmaiden ei tulevaisuudessa tarvitse tarjota arkkuhautausmahdollisuutta. Myös Vapaa-ajattelijain yhdistysten perustamille ja ylläpitämille hautausmaille tulisi alkaa myöntää rahoitusta; niiden avustamisen puuttuminen koetaan nyt syrjivänä.

Palveluiden tuottajana voisivat jatkossakin olla myös seurakuntien hautausmaat. Niiden saaman rahoituksen tai palveluiden hinnan tulisi kuitenkin riippua siitä, tarjoavatko ne palveluja kaikille myös hautajaistilaisuuden pitämiseen kappelissaan tai vastaavassa sisätilassa ennen tuhkausta tai arkkuhautausta vai rajoittavatko ne näiden lämpimien tilojen käytön vain omiin jäseniinsä. Seurakuntien hautaustoimeen saama rahoitus on tätä nykyä noin 20/euroa/kuntalainen/vuosi riippumatta siitä, sallivatko ne kappelien käytön ei-kirkollisiin tilaisuuksiin vai ei.

Selvytyksen vuoksi on syytä mainita, että erillisen muistotilaisuuden järjestämiseen varsinaisen hautauksen tai tuhkaukseen jättämisen jälkeen on erilaisia pitopaikkoja; esille nostettu ongelma koskee jäähyväis-/saattotilaisuuksia, joissa vainaja on arkussa ennen tuhkausta tai hautausta.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentyvä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

ei kantaa

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

-

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

ei kantaa

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

-

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

-

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

-

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

ei kantaa

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

ei kantaa

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savo. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehdoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

-

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

-

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

-

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

-

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelyistä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensaatiosäätely hyväksyttävä?

-

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

ei kantaa

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

-

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

ei kantaa

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

-

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveystalouden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

-

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannesta vuodesta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitettut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnalla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

-

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

-

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

-

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

-

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

-

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

-

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

-

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

-

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

-

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

-

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

-

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

-

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

-

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

-

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

-

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

-

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

-

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

-

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

-

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

-

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

-

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde

sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

-

73. Pidätkö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

-

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

-

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

-

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

-

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

-

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

-

80. Onko uudistuksen muutuskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

-

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutuskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

-

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

-

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntaudistuksen alueelliseen toteutukseen?

-

muuta, mitä?

-

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen "sote-maakunta" korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

-

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

-

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Viittaamme kysymyksen 1 vastaukseen.

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

Ylikoski Esa
Vapaa-ajattelijain liitto ry